

Fakultetsopponenten sammanfattar

BERNT GUSTAVSSON

Institutionen för humaniora, utbildnings- och samhällsvetenskap
Örebro universitet

Magnus Levinsson – *Evidens och existens – evidensbaserad undervisning i ljuset av lärares erfarenheter* (Göteborg: Göteborgs universitet, 2013)

Titeln på Magnus Levinsons avhandling kan låta som en självmotsägelse. Vad har ett abstrakt, odefinierat policybegrepp som evidens med människans existens att göra? Levinson visar i sin studie hur lärare tolkar och använder evidensbegreppet med utgångspunkt från vad som kallas formativ bedömning. Avhandlingen bygger på ett försök att genomföra en sådan form av bedömning på en gymnasieskola där sex lärare deltar, med Magnus som deltagande forskare. Vi möter en djupgående presentation av evidensbegreppets uppkomst och utveckling, främst använt inom OECD. Den teoretiska utgångspunkten är fenomenologisk och delvis kritiskt hermeneutisk. Detta följs av tre artiklar. Det är alltså en sammanläggningsavhandling.

Utgångspunkten för avhandlingen är OECD:s policyskrifter om evidensbaserad vetenskap och praktik. Levinson visar hur begreppet evidens kommer från det medicinska området och sprider sig därifrån till andra yrkesområden, som socialt arbete och skola. Inom det medicinska området karaktäriseras evidens med randomiserade kvantitativa studier och så kallad experimentell design. Ett av de huvudsakliga problemen är hur ett sådant begrepp kan användas på praktiska och komplexa verksamheter. En del av denna evidensbaserade verksamhet på skolans område är att genomföra formativ bedömning, vilket innebär att man genom kontinuerliga kontroller ser var eleverna befinner sig i förhållande till uppsatta mål för utbildningen. Genom erfarenheter i praktiken och genom den kritik som framförts av den evidensbaserade modellen, den klassiska, så har ett alternativ utformats, kallat evidensinformerad praktik. Skillnaden mellan de båda är att lärarna i den evidensbaserade modellen är hänvisade till att direkt applicera vetenskapliga kunskaper och resultat på sin egen undervisning, medan

den evidensinformerade bygger på lärarnas egen erfarenhet, praktiska kunnande och eget omdöme. Den huvudfråga som hänger samman med dessa två modeller är om utvecklingsledare ska bibringa vetenskaplig kunskap och förbättra skolans så kallade epistemiska kultur, eller handleda lärarna med utgångspunkt från deras eget arbete och öppna för nya perspektiv i klassrummet.

De empiriska undersökningar Levinson utfört utgår från att undersöka lärarnas "levda erfarenhet", det vill säga deras personliga upplevelser av arbetet på ett nära vis. Den metod som använts i undersökningen är fenomenologin, som gör det möjligt att undersöka dessa upplevelser på ett näraliggande och inlevande sätt. För att distansera sig och finna kritiska perspektiv använder han den kritiska hermeneutiken, vilket innebär att backa tillbaka och granska sina iakttagelser på ett distanserat sätt.

I den första empiriska studien studeras en lärare i engelska som har till uppgift att pröva formativ bedömning i sitt eget lärararbete. Den levda erfarenhet han uppvisar är att se sina egna begränsningar, nya möjligheter och se sig kritiskt betraktad av andra. Det resultat Levinson kommer till underkänner den evidensbaserade modellen. För att genomföra förändringar av det slaget behöver personliga och existentiella dimensioner tas med i beräkningen. I den andra studien studeras ett försök att göra lärararbetet forskningsbaserat. För att minska avståndet mellan forskning och praktik används här mediatorer eller länkar. Här ser vi skillnaden mellan de två modellerna av evidens, baserad eller informerad. De visar sig i form av tillämpning av teknisk eller kritisk rationalitet, ett centraliserat och decentraliserat ansvar, betoning av produkt eller process, förekomsten av bestämda mål eller ej. Den tredje studien studerar formativ bedömning i matematik och naturvetenskap. Här möter läraren svårigheter i form av elevmotstånd, en mer formaliserad lärarroll, en tendens att undvika risk och att vara rädd för andras åsikter.

Avhandlingens huvudsakliga resultat visar att lärarnas levda erfarenhet underkänner den evidensbaserade modellen. För att finna mer konstruktiva vägar för skolutveckling behöver utgångspunkten tas i lärares eget yrkeskunnande, erfarenheter och omdöme. För att gå vidare utifrån ställda politiska krav behöver perspektiven fördjupas för att se om och hur eftersträfvade förändringar på en politisk nivå ska kunna tillämpas i praktiken. Den mer djupgående insikt som avhandlingen ger är att policybegrepp alltid blir något annat än det tänkta när de tillämpas i praktiken. Vi lär oss att abstrakt politik omvandlas när den hamnar hos levande och kännande konkreta människor.